

Nr 45

Socialutskottets betänkande i anledning av förnyad behandling av Kungl. Maj:ts proposition om höjda bostadstillägg för barnfamiljer, m. m. jämte motioner.

Socialutskottet behandlade i sitt betänkande 1971: 42 propositionen 1971: 156 om höjda bostadstillägg för barnfamiljer, m. m. jämte motioner. Sedan kammaren den 8 december 1971 återförvisat ärendet till utskottet för ytterligare utredning, avger utskottet härmed nytt betänkande i ämnet.

Propositionen

Genom nämnda proposition, 1971: 156, som är dagtecknad den 29 oktober 1971, har Kungl. Maj:t under återopande av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att

- 1) godkänna de i statsrådsprotokollet förordade ändringarna i grunderna för statligt bostadstillägg för barnfamiljer,
- 2) godkänna de i statsrådsprotokollet förordade ändringarna i grunderna för statsbidrag till kommunala bostadstillägg för barnfamiljer,
- 3) godkänna de i statsrådsprotokollet förordade ändringarna i grunderna för statsbidrag till daghem och fritidshem,
- 4) till *Bostadstillägg för barnfamiljer m. m.* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1971/72 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 65 000 000 kr.

I propositionen läggs fram förslag om kraftigt höjda bostadstillägg för barnfamiljer, särskilt familjer med många barn och familjer med höga boendekostnader.

I fråga om de statliga bostadstilläggen föreslås att den nuvarande uppbyggnaden med grundbelopp och bostadsanknutna tilläggsbelopp ersätts av ett enhetligt inkomstprövat stöd med 75 kr. i månaden för varje barn, oberoende av bostadsstandard. Det innebär en förenkling av systemet och ger samtidigt ett förstärkt stöd främst till familjer med låga inkomster och många barn.

Vidare föreslås en kraftig förstärkning av de statsbidragsberättigande kommunala bostadstilläggen. Den andel av hyran över 400 kr. i månaden som kompenseras genom tilläggen föreslås höjd från 40 % till 80 %. Det betyder en fördubbling av stödet för de familjer som nu har

kommunala bostadstillägg enligt statsbidragsnormerna. Dessutom föreslås en uppräknig av de övre hyresgränserna för statsbidragsberättigande kommunala bostadstillägg. De nya övre hyresgränserna föreslås bli 650 kr./mån. för familjer med ett eller två barn, 800 kr./mån. för familjer med tre eller fyra barn och 925 kr./mån. för familjer med fem eller flera barn. För familjer med hyror som går upp till de nya gränserna innebär förslaget mer än en fördubbling av det kommunala tillägg som nu utgår enligt statsbidragsreglerna.

Förbättringarna föreslås träda i kraft den 1 april 1972. Kostnadsökningen beräknas till ca 300 milj. kr. för helt år. Denna kostnadsökning bör i sin helhet falla på staten. Det föreslås i propositionen att kommunerna kompenseras för sina kostnader dels genom en höjning av statsbidraget för de kommunala bostadstilläggen från 50 % till 60 %, dels genom en höjning av statsbidragen till kommunernas kostnader för driften av daghem och fritidshem. Statsbidraget för daghem höjs från 2 800 kr. till 4 000 kr. per plats och för fritidshem från 1 500 kr. till 2 000 kr. per plats.

I propositionen anges att utredningsarbetet beträffande ett bostadssocialt stöd till låginkomsttagare utan barn bedrivs med sikte på att det skall finnas möjligheter att införa ett sådant stöd under år 1973. Preliminärt beräknas ett sådant stöd kosta i runt tal 100 milj. kr.

Motionerna

1) I motionen 1971: 1556 av herr Bergman m. fl. (s, c, fp) yrkas att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition 1971: 156 måtte besluta att Kungl. Maj:t ges fullmakt att efter särskild framställan från kommun medge denna att tillämpa särskild form för utbetalning av bostadstillägg.

2) I motionen 1971: 1557 av herr Carlshamre m. fl. (m) yrkas att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition 1971: 156 samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om ett samlat förslag till 1972 års riksdag om utbyggnad av det ekonomiska stödet till barnfamiljer.

3) I motionen 1971: 1558 av herr Fälldin m. fl. (c) yrkas att riksdagen vid behandlingen av proposition 1971: 156

a) i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar sig för en översyn av bostadstilläggen för barnfamiljer, i enlighet med vad i motionen anförts, i samband med att ett samlat förslag till familjepolitiska stödåtgärder framläggs;

b) beslutar höja statsbidraget till kommunala bostadstillägg till 75 % av kommunens kostnader för statsbidragsberättigande bostadstillägg från den 1 januari 1972;

c) till *Bostadstillägg för barnfamiljer m. m.* på tilläggsstat I till riks-

staten för budgetåret 1971/72 under femte huvudtiteln anvisar ett med 20 000 000 kr. i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag förhöjt förslagsanslag av 85 000 000 kr.;

d) beslutar om höjning av statsbidragen till kommunala familjedaghem till 50 % av kommunens kostnader för lön och sociala förmåner åt dagbarnvårdare efter avdrag för inlutna föräldraavgifter.

4) I motionen 1971: 1559 av herr Helén m. fl. (fp) yrkas

a) att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1971: 156 uttalar att utformningen av bostadstilläggen är provisorisk och bör underkastas en förutsättningslös prövning i samband med behandlingen av familjepolitiska kommitténs förslag, varvid särskilt de samlade marginal-effekterna av skattesystem och bostadstillägg uppmärksammas,

b) att riksdagen beslutar att statsbidrag till kommunalt bostadstillägg fr. o. m. den 1 januari 1972 skall utgå med 75 procent av kommunens kostnader för statsbidragsberättigande bostadstillägg,

c) att riksdagen till *Bostadstillägg för barnfamiljer, m. m.* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1971/72 under femte huvudtiteln anvisar ett med 20 000 000 kr. i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag förhöjt förslagsanslag av 85 000 000 kr.,

d) att riksdagen beslutar att statsbidrag för kommunala familjedaghem fr. o. m. den 1 januari 1972 skall utgå med 50 procent av kommunens kostnader för lön och sociala förmåner åt dagbarnvårdare efter avdrag för inlutna föräldraavgifter.

5) I motionen 1971: 1560 av herr Hermansson i Stockholm m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1971: 156 måtte besluta

a) att 4 § i KK 1968: 425 »Statliga bostadstillägg till barnfamiljer» erhåller följande ändrade lydelse:

Förutsättningar för bostadstillägg och tilläggets storlek m. m.

4 §

Bostadstillägg utgår till familj med barn under *sjutton* år som helt eller delvis försörjes inom familjen. Fosterbarn som sedan minst sex månader vistas i familjen anses såsom försörjt inom familjen.

b) att 2 § i KK 1968: 426 »Kommunala bostadstillägg till barnfamiljer» erhåller följande ändrade lydelse:

2 §

Bostadstillägg skall utgå till familj med barn under *sjutton* år som helt eller delvis försörjes inom familjen. Fosterbarn som sedan minst sex månader vistas i familjen skall anses såsom försörjt inom familjen.

Utan hinder av första stycket skall hänsyn tagas även till barn över *sjutton* år, som åtnjuter förlängt barnbidrag enligt förordningen den 4

juni 1964 (nr 400) om förlängt barnbidrag eller studiebidrag enligt studiehjälpsreglementet den 4 juni 1964 (nr 402), under förutsättning att familjen uppbar kommunalt bostadstillägg då barnet fyllde *sjutton* år;

c) att statsbidragen till kommunala bostadstillägg utgår med 80 procent av dessa kostnader;

d) att till *Bostadstillägg för barnfamiljer m. m.* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1971/72 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 75 000 000 kronor.

6) I motionen 1971: 1561 av herr Knut Johansson i Stockholm m. fl. (s) yrkas att riksdagen måtte besluta

a) att tills vidare bibehålla kravet på viss bostadsstandard för att helt statligt bostadstillägg skall utgå, och

b) att anmoda Kungl. Maj:t att låta ändra tillämpningsföreskrifterna beträffande utbetalning av bostadstillägg så att kommun efter bostadsstyrelsens medgivande kan besluta om annan mottagare av bostadstillägg än familjen.

7) I motionen 1971: 1562 av herr Larsson i Öskevik m. fl. (c) yrkas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om förslag till sådan ändring av gällande bestämmelser att vid inkomstprövning för bostadstillägg för barnfamiljer den fastställda beskattningsbara inkomsten skall ökas med 10 procent av den behållna förmögenhet som överstiger 50 000 kronor.

Vissa uppgifter ang. behandlingen i kammaren av SoU 1971: 42

Beträffande utskottets hemställan under D (åldersgränsen). Statligt bostadstillägg utgår till familj med barn under 16 år som helt eller delvis försörjes inom familjen. Motsvarande regel finns då det gäller statsbidragsberättigande kommunalt bostadstillägg. Beträffande sådant tillägg finns en kompletterande regel som innehåller att hänsyn skall tas även till barn över 16 år som åtnjuter förlängt barnbidrag eller studiebidrag enligt studiehjälpsreglementet under förutsättning att familjen uppbar kommunalt bostadstillägg då barnet fyllde 16 år.

I utskottets betänkande 1971: 42 har utskottet under D hemställt beträffande *åldersgränsen* att riksdagen avslår motionen 1971: 1560 i motsvarande del (yrkandena under 5 a och 5 b ovan).

I en vid utskottets betänkande fogad reservation, nr 4, vid hemställan under nämnda punkt har *dels* anförts bl. a. att åldersgränsen bör, som föreslås i motionen 1971: 1560, höjas till 17 år, *dels* hemställts att riksdagen i anledning av motionen 1971: 1560 i motsvarande del ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anför.

Under överläggningen i kammaren har yrkats bifall dels till utskottets hemställan, dels till reservationen.

Vidare har yrkats att ärendet skall återförvisas till utskottet för ytterligare utredning. Därvid har anförts bl. a. att det inte av reservation nr 4 framgår hur stor kostnaden blir vid bifall till reservationen. Kammaren har bifallit yrkandet om återförvisande till utskottet.

Beträffande utskottets hemställan under B (frågan om bostadsvillkor för viss del av statligt bostadstillägg för barnfamiljer). I utskottets betänkande 1971: 42 har utskottet under B hemställt beträffande *frågan om bostadsvillkor för viss del av statligt bostadstillägg för barnfamiljer* att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1971: 1561 i motsvarande del (yrkandet under 6 a ovan), godkänner vad i statsrådsprotokollet förordas.

Under överläggningen i kammaren har yrkats bifall till utskottets hemställan. Vidare har yrkats att riksdagen i anledning av motionen 1971: 1561, såvitt gäller frågan om bostadsvillkor för viss del av statligt bostadstillägg för barnfamiljer, hos Kungl. Maj:t hemställer att motionen överlämnas till familjepolitiska kommittén.

Beträffande utskottets hemställan under G (utbetalningen av bostadstillägg för barnfamiljer). I utskottets betänkande 1971: 42 har utskottet under G hemställt beträffande *utbetalningen av bostadstillägg för barnfamiljer* att riksdagen i anledning av motionen 1971: 1556 samt motionen 1971: 1561 i motsvarande del (yrkandena under 1 och 6 b ovan) hos Kungl. Maj:t hemställer att motionerna överlämnas till familjepolitiska kommittén.

Under överläggningen i kammaren har yrkats bifall till utskottets hemställan. Vidare har yrkats att riksdagen i anledning av motionen 1971: 1556 och motionen 1971: 1561 i motsvarande del dels hemställer hos Kungl. Maj:t att motionerna överlämnas till familjepolitiska kommittén, dels bemyndigar Kungl. Maj:t att efter framställning från kommun förordna om sättet för utbetalning av bostadstillägg för barnfamiljer.

Vid sin förnyade behandling av ärendet har utskottet, som framgår nedan, i följande avsnitt beslutat avge yttrande som är likalydande med utskottets yttrande i betänkandet 1971: 42, nämligen de avsnitt som benämnes *Allmänt*, *Principiella frågor* och *Inkomstprövningsreglerna*.

Utskottet

Allmänt. Genom beslut av 1968 års riksdag genomfördes från den 1 januari 1969 en familjepolitisk reform som syftade till att bereda barnfamiljer med lägre inkomster och familjer med flera barn ett förstärkt ekonomiskt stöd, vilket utformades så att det också medverkar till att höja familjens bostadsstandard. Det ökade familjestödet fick formen av

dels ett statligt bostadstillägg, dels ett kommunalt bostadstillägg för barnfamiljer med särskilt höga hyror.

Det statliga bostadstillägget består av ett grundbelopp, som utgår oberoende av bostadsvillkor, och av bostadsanknutna tilläggsbelopp. Grundbeloppet utgår med 60 kr. i månaden för familjer med ett barn och ökar med 20 kr. i månaden för varje tillkommande barn. Till familjer med två eller flera barn kan ytterligare stöd utgå beroende på bostadens storlek och utrustning. För en tvåbarnsfamilj kan i statligt bostadstillägg utgå maximalt 140 kr. i månaden och för en fembarnsfamilj 320 kr. i månaden.

Statsbidrag utgår till kommun som utger bostadstillägg till barnfamiljer med höga bostadskostnader. Förutsättning för statsbidragsberättigande kommunalt bostadstillägg är att bostaden i fråga om utrymmes- och utrustningsstandard uppfyller samma krav som gäller för högsta statliga tillägg. Statsbidrag utgår för kommunala bostadstillägg som ges åt barnfamiljer med en bostadskostnad som med minst 25 kr. överstiger 400 kr. i månaden. Vid beräkningen av statsbidraget beaktas inte den del av bostadskostnaden som överstiger vissa hyresgränser, nämligen för barnfamiljer med ett eller två barn 525 kr. i månaden, med tre eller fyra barn 625 kr. i månaden och med fem eller flera barn 725 kr. i månaden. Den andel som berättigar till statsbidrag utgör 40 % av hyran som ligger inom denna intervall. Statsbidrag utgår med 50 % av kostnaden för det kommunala bostadstillägget.

För både statliga bostadstillägg och statsbidragsberättigande kommunala bostadstillägg finns inkomstprövningsregler. Enligt de regler som gäller för bidragsgivningen under nästa år utgår reducerat bostadstillägg om familjeförsörjarens till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomst inte överstiger 10 000 kr.

I den proposition som behandlas i detta betänkande läggs fram förslag om kraftigt höjda bostadstillägg för barnfamiljer.

Det föreslås att de statliga bostadstilläggen omkonstrueras till ett enhetligt inkomstprövat stöd med 75 kr. i månaden för varje barn, oberoende av bostadsstandard. Beträffande de statsbidragsberättigande kommunala bostadstilläggen föreslås att den andel av hyran över 400 kr. i månaden som kompenseras genom tilläggen höjs från 40 % till 80 %. Dessutom föreslås en uppräkning av den övre hyresgränsen, nämligen till 650 kr. i månaden för familjer med ett eller två barn, 800 kr. i månaden för familjer med tre eller fyra barn och 925 kr. i månaden för familjer med fem eller flera barn.

Reformen föreslås träda i kraft den 1 april 1972. Kostnadsökningen, som beräknas till ca 300 milj. kr. för helt år, föreslås i sin helhet falla på staten. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall kommunerna kompenseras för sina kostnader dels genom en höjning av statsbidraget för de kommunala bostadstilläggen från 50 % till 60 %, dels genom en höjning av

statsbidragen till kommunernas kostnader för driften av daghem och fritidshem, nämligen från 2 800 kr. till 4 000 kr. per plats i daghem och från 1 500 kr. till 2 000 kr. per plats i fritidshem.

Principiella frågor. I motionen 1971: 1557 av herr Carlshamre m. fl. (m) yrkas att riksdagen skall avslå propositionen samt hos Kungl. Maj:t hemställa om ett samlat förslag till nästa års riksdag om utbyggnad av det ekonomiska stödet till barnfamiljer. Motionärerna anför att Kungl. Maj:ts förslag visserligen har vissa förtjänster – bl. a. genom att stödet föreslås bli konsumtionsneutralt och genom att tyngdpunkten läggs på stöd till familjer med flera barn och/eller låga inkomster – men att den framtida familjepolitiken inte bör slutgiltigt utformas och fastställas förrän man kan ha möjlighet att avväga olika stödformer mot varandra. Detta kan enligt motionärerna ske först sedan familjepolitiska kommittén i början av nästa år slutfört sitt arbete och kommitténs betänkande remissbehandlats. Det anføres att vid ett genomförande av förslagen i propositionen kommer, som en följd av de gällande inkomstprövningsreglerna, marginaleffekterna att ytterligare förvärras. Vidare anføres att det – med hänsyn till vikten av att bibehålla ett tillräckligt starkt incitament till billigare bostadsproduktion – framstår som äventyrligt att subventionera bort en så stor del av toppkostnaderna för bostaden som 80 %. Kritik framförs även mot den metod som valts för att kompensera kommunerna för deras ökade kostnader i anledning av reformen. Motionärerna hänvisar till att de i motionen 1971: 1528 i anledning av propositionen 1971: 140 angående konjunkturstimulerande åtgärder föreslagit en provisorisk förstärkning av det ekonomiska stödet till barnfamiljer för första halvåret 1972. De anför att provisoriet kan utsträckas att gälla ytterligare något eller några kvartal.

I motionen 1971: 1558 av herr Fälldin m. fl. (c) yrkas att riksdagen skall uttala sig för en översyn av bostadstilläggen i samband med att ett samlat förslag till familjepolitiska stödåtgärder läggs fram. I ett sådant förslag bör en sammanvägning ske av barnbidrag, särskilt stöd till låginkomsttagare och vårdnadsbidrag. En samordning mellan familjepolitiska och skattepolitiska åtgärder måste komma till stånd. I motionen anføres att genom det nu framlagda reformförslaget, som inte remissbehandlats, det familjepolitiska reformarbetet fortsätter med delöslösningar och provisorier. Det finns inte några redovisningar av verkningarna av förslaget, och ett accepterande av förslaget innebär inte någon lösning för framtiden i fråga om konstruktionen av stödet till låginkomstfamiljerna.

I motionen 1971: 1559 av herr Helén m. fl. (fp) framställs ett likartat yrkande. Där hemställs att riksdagen skall uttala att utformningen av bostadstilläggen är provisorisk och bör underkastas en förutsättningslös prövning i samband med behandlingen av familjepolitiska kommitténs

förslag, varvid särskilt de samlade marginaleffekterna av skattesystem och bostadstillägg uppmärksammas. Motionärerna anför i väsentliga avscenden samma synpunkter som ovan redovisats beträffande motionen 1971: 1558. Motionärerna framhåller härutöver särskilt att endast omkring hälften av samtliga barnfamiljer berörs av Kungl. Maj:ts förslag och att för den stora grupp barnfamiljer i inkomstskikten omedelbart ovanför de som får bostadstillägg är verkningarna av prishöjningar och av skattesystemets progressivitet särskilt kännbar.

Den betydelsefulla reform på det familjepolitiska området som beslöts år 1968 innebar att man genom selektiva åtgärder satte in en förstärkning av det ekonomiska stödet till de barnfamiljer som har de största ekonomiska svårigheterna på grund av barnens försörjning. Förra året förbättrades stödet till alla barnfamiljer genom att barnbidraget med giltighet från den 1 januari i år höjdes med 300 kr. till 1 200 kr. per barn och år. Vidare höjdes bidragsförskotten från 30 % till 40 % av basbeloppet. Ytterligare resurser kan nu ställas till förfogande för familjepolitiska åtgärder. Enligt utskottets mening är det ytterst angeläget att dessa resurser så snart som möjligt sätts in för att förbättra de ekonomiska villkoren för i huvudsak samma grupper som vid 1968 års reform, nämligen barnfamiljer med låga inkomster, särskilt familjer med många barn och familjer med höga boendekostnader. Familjepolitiska kommittén kan visserligen inom kort beräknas lägga fram sitt slutbetänkande med förslag till utbyggnadslinjer för familjestödet och avvägning av olika stödformer mot varandra. Ett avvaktande av kommitténs förslag skulle emellertid i realiteten innebära en inte obetydlig försening av det ytterligare stöd till de sämst ställda barnfamiljerna som uppenbarligen är erforderligt. Utskottet noterar också att förslagen i propositionen bygger på en arbetspromemoria från kommittén, även om kommittén vid tidpunkten för upprättandet av promemorian inte hade hunnit ta ställning till avvägningen mellan olika stödformer. En reform med den inriktning som angetts i propositionen behöver enligt utskottets mening inte försvåra de ställningstaganden till olika familjepolitiska frågor som aktualiseras i anledning av kommitténs slutbetänkande. Med hänsyn till det anförda förordar utskottet att en reform redan nu genomförs med den inriktning som föreslås i propositionen.

Beträffande den i motionen 1971: 1557 framförda kritiken mot att den föreslagna reformen förvärrar marginaleffekterna vill utskottet framhålla att en så angelägen reform, som här är i fråga, inte bör fördröjas i avvaktan på den översyn av inkomstprövningsreglerna som utförs inom familjepolitiska kommittén. Inte heller vad som i övrigt anförts i motionen beträffande den föreslagna utformningen av ett utbyggt barnstöd motiverar enligt utskottets bedömning ett uppskov med reformen. Utskottet anser därför även att reformen i huvudsak bör få det innehåll som föreslås i propositionen. I det följande går utskottet närmare in på

frågan om bostadsvillkoren bör slopas samt övriga frågor som tas upp i motionerna.

Av det sagda följer att utskottet inte kan biträda motionen 1971: 1557, såvitt däri yrkas avslag på propositionen.

Familjepolitiska kommittén har ett mycket omfattande uppdrag. Med utgångspunkt från att de allmänna barnbidragen alltså skall bilda stommen i konsumtionsstödet åt barnfamiljerna skall kommittén överväga samhällets totala stöd åt barnfamiljerna. Huvuduppgiften skall därvid vara att undersöka effektiviteten av olika stödformer och pröva deras inbördes sammansättning och avvägning inom ramen för vissa alternativ för det totala stödet. Det anges i kommitténs direktiv att familjepolitiken bör differentieras så att stödet sättes in när och där behovet är störst. Kommittén skall i sitt arbete beakta det direkta samband som råder mellan stödet till barnfamiljerna och skattesystemets utformning.

Som tidigare antytts innebär den omständigheten att bostadstilläggen nu höjs och i vissa avseenden omkonstrueras inte något hinder för att sedan familjepolitiska kommitténs slutbetänkande i fråga om det ekonomiska familjestödet framlagts – vilket beräknas ske under våren 1972 – både inriktningen och den närmare utformningen av hela stödsystemet till barnfamiljerna övervägs. Med hänsyn härtill är det inte motiverat att riksdagen nu gör ett särskilt uttalande om en översyn eller omprövning av reglerna om bostadstillägg eller om att utformningen av dessa endast skall vara provisorisk. Inte heller finns det enligt utskottets mening anledning att begära ett samlat förslag om barnstödet fortsatta utbyggnad. Med hänsyn till vad som ovan redovisats om familjepolitiska kommitténs uppdrag kan man räkna med att kommitténs slutbetänkande kommer att ge en samlad bild av olika utbyggnadsmöjligheter på området. Med utgångspunkt härifrån får statsmakterna med beaktande av kommande remissyttranden och under hänsynstagande till de resurser som kan ställas till förfogande ta ställning till vilka av förslagen som kan genomföras. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 1971: 1557, 1971: 1558 och 1971: 1559 i här aktuella delar.

Bostadsvillkoren. För det högsta statliga bostadstillägget tillämpas en trångboddhetsnorm som innebär att bostaden skall vara minst så stor att antalet boende per rum, köket oräknat, är högst två personer. Större bostad än fyra rum och kök krävs dock inte. De utrustningskrav som härjämte uppställs för att högre bostadstillägg än grundbeloppet skall kunna utgå tar sikte på om bostaden är försedd med vatten- och avloppslcdningar och om familjen har tillgång till badrum eller duschrum i det hus där bostaden är inrymd. En förutsättning för statsbidragsberättigande kommunalt bostadstillägg är att samma bostadskrav uppfylls som gäller för högsta statliga tillägg.

Som framgår av den inledningsvis lämnade redogörelsen för proposi-

tionen föreslås att kraven på bostadens utrustning och utrymme som villkor för del av det statliga tillägget inte skall bibehållas. Även motsvarande krav för de kommunala tilläggen föreslås bli upphävt.

I motionen 1971: 1561 av herr Knut Johansson m. fl. (s) yrkas att kravet på viss bostadsstandard för helt statligt bostadstillägg skall bibehållas tills vidare. Under överläggningen i kammaren har herr Knut Johansson (s) yrkat att motionen skall överlämnas till familjepolitiska kommittén.

I propositionen redovisas en undersökning som visar att andelen bidragstagare som inte uppfyller villkoren för högsta statliga tillägg är liten, ca 10 % av hela den aktuella gruppen. Möjligheten att få ett större statligt bostadstillägg genom flyttning till en större eller modernare lägenhet gäller endast ca 23 000 familjer. De som inte uppfyller bostadsvillkoren har lägre inkomster än de som uppfyller kraven. De grupper som nås med ökat stöd om bostadstillägg utgår till alla oberoende av bostadsvillkoren är således familjer med flera barn och låga inkomster, dvs. de grupper som det är mest angeläget att ge ökat stöd. Till detta kommer att stimulansen för barnfamiljerna att skaffa sig bättre bostäder alltmär har kommit att ligga i de kommunala hyresanknutna tilläggen. Mot den nu angivna bakgrunden och då en kraftig förstärkning sker av de nämnda tilläggen biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag om slopande av bostadsvillkoren för såväl det statliga som det kommunala bostadstillägget. Utskottet kan inte finna det motiverat att motionen överlämnas till familjepolitiska kommittén. I förevarande sammanhang vill utskottet understryka att slopandet av bostadsvillkoren inte får medföra att kommunerna minskar sina ansträngningar att bereda barnfamiljerna bra och rymliga bostäder. Kommunerna har som bostadsplanerare och bostadsbyggare ett ansvar härvidlag, som de inte får svika.

Det statliga bostadstillägget får genom borttagandet av bostadsvillkoren karaktär av ett allmänt konsumtionsstöd till barnfamiljerna. Denna omständighet aktualiserar frågan huruvida benämningen på bostadstilläggen skall bibehållas. Frågan bör dock inte tas upp i detta sammanhang.

Inkomstprövningsreglerna. De regler som gäller för inkomstprövningen av bostadstillägg innehåller en bestämmelse om att den inkomst, som skall läggas till grund för reduktionen av bostadstillägget, skall ökas med 20 % av den behållna förmögenhet som överstiger 50 000 kr.

I motionen 1971: 1562 av herr Larsson i Öskevik m. fl. (c) framställs ett yrkande som syftar till att ökningsfaktorn skall sänkas från 20 % till 10 %. Motionärerna anför att redan en mindre rörelse kräver tillgångar på inte obetydliga belopp, som utgör en behållen förmögenhet vid inkomstberäkningen, trots att familjens ekonomiska standard är låg.

Förra årets riksdag beslöt mot bakgrund av de höjda fastighetstaxe-

ringsvärdena vid 1970 års allmänna fastighetstaxering att höja förmögenhetsgränsen när det gäller bostadstillägg från 30 000 kr. till 50 000 kr. Utskottet, som vill erinra om att familjepolitiska kommittén behandlar frågor rörande inkomstprövningsreglerna, är inte berett att nu förorda en sänkning av den ökningsfaktor som skall tillämpas beträffande förmögenheter som överstiger 50 000 kr. Utskottet avstyrker således motionen 1971: 1562.

Aldersgränsen, kostnadsfrågan, m. m. Enligt nuvarande regler kan de statsbidragsberättigande kommunala bostadstilläggen beräknas kosta ca 165 milj. kr. för år 1972. Kostnadsökningen för förbättringen av dessa tillägg har beräknats till ca 190 milj. kr. Härav faller med nuvarande statsbidragsregler 50 % eller ca 95 milj. kr. på kommunerna. Kungl. Maj:t förordar att kommunerna kompenseras så att kostnadsökningen helt faller på staten. Kompensationen föreslås få formen av dels en höjning av statsbidraget till kommunala bostadstillägg från 50 % till 60 %, dels en höjning av statsbidragen till kommunernas kostnader för driften av daghem och fritidshem. Sistnämnda höjning kan beräknas kosta 65 milj. kr. för helt år. Höjningen av statsbidragen föreslås gälla redan från den 1 januari 1972, trots att förbättringarna av bostadstilläggen skall träda i kraft först den 1 april 1972.

I motionen 1971: 1558 av herr Fälldin m. fl. (c) och motionen 1971: 1559 av herr Helén m. fl. (fp) yrkas att statsbidraget till kommunala bostadstillägg skall höjas till 75 % i stället för till 60 % som föreslagits av Kungl. Maj:t. I motionen 1971: 1560 av herr Hermansson i Stockholm m. fl. (vpk) föreslås att nämnda statsbidrag skall bestämmas till 80 %.

I sistnämnda motion, 1971: 1560, framställs även yrkanden om att åldersgränsen skall sättas vid 17 år för såväl statliga som statsbidragsberättigande kommunala bostadstillägg. För närvarande utgår bostadstillägg till familj med barn under 16 år som helt eller delvis försörjs inom familjen. Beträffande de kommunala bostadstilläggen finns en kompletterande regel som innehåller att hänsyn skall tas även till barn över 16 år som åtnjuter förlängt barnbidrag eller studiebidrag enligt studiehjälpsreglementet under förutsättning att familjen uppbar kommunalt bostadstillägg då barnet fyllde 16 år.

Under överläggningen i kammaren beträffande utskottets betänkande 1971: 42 visade det sig att i stort sett allmän enighet råder om att statliga insatser på det familjepolitiska området kan få en något större omfattning än vad som föreslagits i propositionen. Enligt utskottets mening bör de ökade resurser som sålunda kan sättas in användas för att direkt stödja barnfamiljerna. Som framhålls i motionen 1971: 1560 fortsätter inte alla barn att studera efter 16 års ålder och de blir följaktligen inte delaktiga av de studiesociala förmånerna. Många i denna grupp erhåller

inte något arbete, och i andra fall blir inkomsten obetydlig under de första åren efter inträdet i arbetslivet. Utskottet anser att den ökade statliga insatsen bör sättas in för att hjälpa dessa familjer.

I enlighet med det anförda tillstyrker utskottet förslaget i motionen 1971: 1560 att åldersgränsen beträffande bostadstillägg skall höjas till 17 år. Det förbättrade ekonomiska stödet till de aktuella familjerna bör lämnas så snart som möjligt eller samtidigt som reformen i övrigt skall genomföras eller den 1 april nästa år.

Som utskottet anförde i sitt tidigare betänkande i ämnet får en höjning av åldersgränsen beträffande bostadstillägg ingripande verkningar för det studiesociala systemet. En proposition till vårriksdagen 1972 med vissa förslag rörande studiehjälpen som aktualiseras vid ett genomförande av Kungl. Maj:ts förslag i den nu aktuella propositionen har emellertid förutskickats. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att samtidigt föreslå de jämkningar i det studiesociala systemet som föranleds av höjningen av åldersgränsen. Vid överväganden som därvid blir aktuella måste hållas i minnet att syftet med höjningen av åldersgränsen för bostadstilläggen är intresset att hjälpa familjer med ungdomar som är arbetslösa eller som är ute i förvärvslivet men har låga inkomster. De förändringar som i enlighet med det anförda måste ske av det studiesociala systemet för att åstadkomma en samordning med bostadstilläggen bör kunna träda i kraft redan den 1 juli 1972. Kungl. Maj:t bör för tiden därefter, där så befinner sig nödvändigt för vissa elevkategorier – i syfte att eleverna skall kunna erhålla förmåner motsvarande minst de som nu utgår – förordna om behövliga undantag i reglerna för bostadstilläggen.

Utskottet biträder vidare förslaget i propositionen att kommunerna får full täckning för de ökade kostnader som uppstår till följd av förbättringen av de kommunala bostadstilläggen. Ett bifall till förslaget att kompensationen delvis får formen av ökade bidrag till driften av daghem och fritidshem är även lämpligt att stimulera utbyggnaden av barn-tillsynen i kommunerna. Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag att statsbidraget fastställs till 60 % av kostnaden för de statsbidragsberättigande kommunala bostadstilläggen samt att en höjning sker av statsbidraget till driften av daghem med 1 200 kr. till 4 000 kr. per plats och år och till driften av fritidshem med 500 kr. till 2 000 kr. per plats och år. Motionsyrkandena att statsbidragsandelen till de kommunala bostadstilläggen skall höjas till 75 % eller 80 % av kostnaden avstyrks.

Statsbidrag utgår till kostnader för kommunala familjedaghem då den organiserade barn-tillsynen i en kommun fått en viss omfattning. Om de villkor, som i detta hänseende gäller är uppfyllda, utgår statsbidrag med 35 % av kommunens nettokostnader för dagbarnvårdare.

I motionen 1971: 1558 av herr Fälldin m. fl. (c) och motionen 1971: 1559 av herr Helén m. fl. (fp) framställs yrkanden av innehåll att

statsbidraget beträffande kommunala familjedaghem skall höjas från 35 % till 50 % av kostnaden.

Utskottets ovan redovisade ställningstaganden innebär att kommunerna får full täckning för de ökade kostnader som följer av förbättringar av de kommunala bostadstilläggen. Höjningen av statsbidragen för driften av daghem och fritidshem ingår som ett moment i kostnadstäckningen. Att mot denna bakgrund i detta sammanhang även ta upp frågan om andra barn tillsynskostnader i kommunen är enligt utskottets mening inte motiverat. Utskottet avstyrker därför motionerna 1971: 1558 och 1971: 1559 i förevarande del.

Utbetalningen. I motionen 1971: 1556 av herr Bergman m. fl. (s, c, fp) och motionen 1971: 1561 av herr Knut Johansson i Stockholm m. fl. (s) framhålls att det i ett ökat antal fall förekommer att bostadstillägget disponeras för annat ändamål än bostadskonsumtion, vilket har till följd att ekonomiska förluster uppstår för bostadsföretag och kommuner. Mot denna bakgrund tas upp frågan om möjligheterna att betala ut bostadstillägg till annan än familjen. I motionen 1971: 1556 yrkas att Kungl. Maj:t skall ges fullmakt att efter särskild framställning medge kommun att tillämpa särskild form för utbetalning av bostadstillägg. I motionen 1971: 1561 yrkas att tillämpningsföreskrifterna beträffande utbetalning av bostadstillägg skall ändras så att kommun efter bostadsstyrelsens medgivande kan besluta om annan mottagare av bostadstillägg än familjen.

Under överläggningen i kammaren beträffande utskottets betänkande 1971: 42 yrkade herr Bergman (s) att riksdagen dels skulle hemställa att de båda motionerna överlämnas till familjepolitiska kommittén, dels skulle bemyndiga Kungl. Maj:t att efter framställning från kommun förordna om sättet för utbetalning av bostadstillägg för barnfamiljer.

Då riksdagen år 1968 fattade beslut om det familjestöd, som bostadstillägget utgör, erinrade statsutskottet bl. a. om att tillägget alltid innehåller ett grundbelopp som är oberoende av bostadsvillkor och i ett stort antal fall utgår utan någon bostadsanknytning. Utskottet pekade på att ett genomförande av ett då väckt motionsförslag om att införa samma utbetalningsregler som för familjebostadsbidraget – vilket i regel utbetalades till fastighetsägaren – skulle leda till en utbetalningsordning där flera olika utbetalningssystem skulle fungera vid sidan av varandra. Detta skulle komplicera administrationen. Utskottet biträdde förslaget i propositionen att utbetalningen skulle göras direkt till familjen. Riksdagen biföll förslaget. Socialutskottet har tidigare i år – i samband med behandlingen av anslag under socialhuvudtiteln – yttrat sig över ett motionsyrkande rörande utbetalningen av bostadstillägg och har därvid uttalat att enligt utskottets mening de motiv som anfördes år 1968 för en utbetalning av bidragen direkt till familjen fortfarande är giltiga. Utskottet – som vill erinra om att bostadsanknytningen för det statliga

bostadstillägget föreslås bli helt borttaget – finner inte anledning att nu ompröva sitt tidigare ställningstagande i frågan. Detta innebär att utskottet inte kan biträda förslagen om bemyndigande för Kungl. Maj:t eller bostadsstyrelsen beträffande sättet för utbetalningen av bostadstillägg. Utskottet får emellertid hänvisa till att i propositionen anförs att det är angeläget att familjepolitiska kommittén i samband med sin översyn av bestämmelserna om bostadstilläggen ägnar uppmärksamhet åt hela frågan om systemet för utbetalning av bostadstilläggen. Till kommittén har överlämnats en framställning från bostadsstyrelsen om att styrelsen skall få möjlighet att ändra tillämpningsföreskrifterna så att utebliven hyresbetalning under längre tid skall kunna utgöra tillräckligt skäl för länsbostadsnämnden eller, efter dess bemyndigande, förmedlingsorganet att besluta att annan betalningsmottagare än familjen utses. Föredragande statsrådet anför i propositionen att när kommittén redovisat sitt uppdrag beträffande utbetalningsfrågan i dess helhet hon avser att återkomma till bl. a. denna fråga. Enligt utskottets mening är det motiverat att även de båda motioner som här behandlas, 1971: 1556 och 1971: 1561 i viss del, överlämnas till familjepolitiska kommittén. De i motionerna framförda synpunkterna kommer därigenom att bli prövade vid kommitténs utredningsarbete.

Medelsberäkningen. Den av utskottet förordade höjningen av åldersgränsen från 16 år till 17 år kan enligt schablonmässiga beräkningar som gjorts inom Kungl. Maj:ts kansli i samråd med familjepolitiska kommitténs sekretariat bedömas komma att medföra ett ökat medelsbehov för helt år av ca 40 milj. kr. Härav faller ca 1 milj. kr. på kommunerna. Vid en höjning av åldersgränsen fr. o. m. den 1 april 1972 blir kostnaden för budgetåret 1971/72 ca 10 milj. kr.

Vid en samordning med studiehjälpssystemet fr. o. m. den 1 juli 1972 blir den ökade helårskostnaden för bostadstilläggen 40 milj. kr. samtidigt som kostnaderna för det inkomstprövade tillägget enligt studiehjälpssystemet sjunker med 10 milj. kr.

Utskottet hemställer

A. att riksdagen

- 1) beträffande *frågan om avslag på propositionen 1971: 156* avslår motionen 1971: 1557 i motsvarande del,
- 2) beträffande *ett samlat förslag till familjepolitiskt stöd m. m.* avslår motionen 1971: 1557, motionen 1971: 1558 och motionen 1971: 1559, samtliga motioner i motsvarande del,

B. beträffande *frågan om bostadsvillkor för viss del av statligt bostadstillägg för barnfamiljer* att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1971: 1561 i motsvarande del, godkänner vad i statsrådsprotokollet förordas,

- C. beträffande *inkomstprövningsreglerna* att riksdagen avslår motionen 1971: 1562,
- D. beträffande *åldersgränsen* att riksdagen i anledning av motionen 1971: 1560 i motsvarande del ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,
- E. beträffande *storleken av statsbidrag till kommunala bostadstillägg för barnfamiljer* att riksdagen – med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag på motionen 1971: 1558, motionen 1971: 1559 och motionen 1971: 1560, samtliga motioner i motsvarande del – godkänner vad i statsrådsprotokollet förordas,
- F. beträffande *grunderna för statsbidrag till kommunala familjedaghem* att riksdagen avslår motionen 1971: 1558 och motionen 1971: 1559, båda motionerna i motsvarande del,
- G. beträffande *utbetalningen av bostadstillägg för barnfamiljer* att riksdagen i anledning av motionen 1971: 1556 samt motionen 1971: 1561 i motsvarande del hos Kungl. Maj:t hemställer att motionerna överlämnas till familjepolitiska kommittén,
- H. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag godkänner de i statsrådsprotokollet förordade ändringarna i grunderna för
- a) statligt bostadstillägg för barnfamiljer,
 - b) statsbidrag till kommunala bostadstillägg för barnfamiljer,
 - c) statsbidrag till daghem och fritidshem,
- allt i den mån grunderna inte behandlats under B. eller E.,
- I. beträffande *medelsanvisningen* att riksdagen – med bifall till motionen 1971: 1560 i motsvarande del och i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag på motionen 1971: 1558 och motionen 1971: 1559, båda motionerna i motsvarande del – till *Bostadstillägg för barnfamiljer m. m.* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1971/72 under femte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 75 000 000 kr.

Stockholm den 9 december 1971

På socialutskottets vägnar

GÖRAN KARLSSON

Närvarande: herrar Karlsson i Huskvarna (s), Gustavsson i Alvesta (c), Svensson i Kungälv (s), Hamrin (fp), Dahlberg (s), Carlshamre (m), Larsson i Öskevik (c), Persson i Stockholm (s), Åkerlind (m), Johnsson i Blentarp (s), fru Marklund (vpk), herrar Romanus (fp), Olsson i Timrå (s), Nilsson i Växjö (s) och fröken Andersson i Stockholm (c).

Reservationer

1) vid *utskottets hemställan under A (frågan om avslag på propositionen 1971: 156 samt ett samlat förslag till familjepolitiskt stöd m. m.)* av herrar Carlshamre (m) och Akerlind (m) som anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande som börjar på s. 8 med »Den betydelsefulla reform» och slutar på s. 9 med »här aktuella delar» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Den familjepolitiska reform som beslöts år 1968 innebar att man genom selektiva åtgärder satte in en förstärkning av det ekonomiska stödet till de barnfamiljer som har de största ekonomiska svårigheterna på grund av barnens försörjning. Förra året förbättrades stödet till alla barnfamiljer genom att de allmänna barnbidragen från den 1 januari i år höjdes med 300 kr. till 1 200 kr. per barn och år. Denna höjning medförde dock en jämförelsevis ringa realförbättring av barnfamiljernas ekonomi, eftersom den till väsentlig del endast kompenserade en samtidigt ökad skattebelastning på familjerna. Samtidigt höjdes bidragsförskotten från 30 till 40 % av basbeloppet, en höjning som till betydande del endast innebar en anpassning till på senare år skedd uppräknings av de underhållsbidrag som bidragsförskotten är avsedda att förskotta eller ersätta. Såväl barnbidragshöjningen som höjningen av bidragsförskotten innebar alltså en anpassning till inträffade omständigheter som gjort det nödvändigt att vidtaga förändringarna utan att avvakta en möjlighet till en samlad översyn av det ekonomiska stödet till barnfamiljer.

Om emellertid inom den närmaste tiden ytterligare resurser kan ställas till förfogande för familjepolitiska åtgärder är det enligt utskottets mening ytterst angeläget att insatsen görs efter omsorgsfull vägning mot varandra av tänkbara stödformer. Familjepolitiska kommittén väntas, efter ett snart sjuårigt mycket omfattande utredningsarbete, lägga fram sitt slutbetänkande i början av år 1972. Kommitténs huvuduppgift är att undersöka effektiviteten av olika stödformer och pröva deras inbördes sammansättning och avvägning inom ramen för vissa alternativ för det totala stödet. En rationell avvägning av olika familjepolitiska åtgärder måste allvarigt försvåras, om riksdagen nu binder sig för en så stor satsning på en enda stödform som föreslås i propositionen 1971: 156.

Den jämförelsevis obetydliga tidsutdräkt som måste bli följden av att familjepolitiska kommitténs slutbetänkande och remissbehandlingen av detta avvaktas kan enligt utskottets mening lämpligen motverkas genom en provisorisk förstärkning av familjestödet. En metod för en sådan tillfällig förstärkning har anvisats i propositionen 1971: 140, en annan i den med anledning av nämnda proposition väckta motionen 1971: 1528.

Utskottet instämmer i den i motionen 1971: 1557 framförda kritiken mot att den föreslagna reformen förvärrar marginaleffekterna och anser dessa effekter så allvarliga att de inte bör accepteras ens under en övergångstid i avvaktan på den översyn av inkomstprövningsreglerna som

utföres inom familjepolitiska kommittén. Även i övrigt instämmer utskottet i den kritik mot den föreslagna reformens utformning som framföres i motionen.

Av det sagda framgår att utskottet, med tillstyrkan av motionen 1971: 1557, finner sig böra avstyrka bifall till propositionen 1971: 156 och i stället föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa om ett samlat förslag till 1972 års riksdag om utbyggnad av det ekonomiska stödet till barnfamiljer.

Genom utskottets ställningstagande blir även motionerna 1971: 1558 och 1971: 1559 i förevarande del i väsentlig mån tillgodosedda.»

dels att utskottet under A bort hemställa

»A. att riksdagen

1) beträffande *frågan om avslag på propositionen 1971: 156 med bifall till motionen 1971: 1557 i motsvarande del avslår propositionen,*

2) beträffande *ett samlat förslag till familjepolitiskt stöd m. m. – med bifall till motionen 1971: 1557 samt i anledning av motionen 1971: 1558 och motionen 1971: 1559, samtliga motioner i motsvarande del – hos Kungl. Maj:t hemställer om ett samlat förslag till 1972 års riksdag om utbyggnad av det ekonomiska stödet till barnfamiljer i enlighet med vad utskottet anfört,»*

2) vid *utskottets hemställan under A (frågan om avslag på propositionen 1971: 156 samt ett samlat förslag till familjepolitiskt stöd m. m.)* av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Hamrin (fp), Larsson i Öskevik (c), Romanus (fp) och fröken Andersson i Stockholm (c) som anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande som börjar på s. 8 med »Den betydelsefulla reform» och slutar på s. 9 med »här aktuella delar» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Den reform på det familjepolitiska området som beslöts år 1968 innebar att man genom selektiva åtgärder satte in en förstärkning av det ekonomiska stödet till de barnfamiljer som har de största ekonomiska svårigheterna på grund av barnens försörjning. Ytterligare resurser kan nu ställas till förfogande för familjepolitiska åtgärder. Enligt utskottets mening bör resurser så snart som möjligt sättas in för att förbättra de ekonomiska villkoren för i huvudsak samma grupper som vid 1968 års reform, nämligen barnfamiljer med låga inkomster, särskilt familjer med många barn och familjer med höga boendekostnader. Resurser finns emellertid för att därutöver redan nu ge alla barnfamiljer en begränsad förbättring av det ekonomiska stödet. Förslag härom framläggs i reservation till finansutskottets betänkande 1971: 47 angående konjunkturstimulerande åtgärder.

Trots att befogad kritik kan riktas mot propositionen, bl. a. i vad gäl-

ler marginaleffekterna, anser utskottet inte att ett angeläget tillskott till barnfamiljerna bör fördröjas i avvaktan på den översyn av inkomstprövningsreglerna som utförs inom familjepolitiska kommittén. Inte heller vad som i övrigt anförs i motionen 1971: 1557 beträffande den föreslagna utformningen av ett utbyggt barnstöd motiverar enligt utskottets bedömning ett uppskov. Utskottet anser därför att åtgärderna i huvudsak bör få det innehåll som föreslås i propositionen. I det följande går utskottet närmare in på frågan om bostadsvillkoren bör slopas samt övriga frågor som tas upp i motionerna.

Av det sagda följer att utskottet inte kan biträda motionen 1971: 1557, såvitt däri yrkas avslag på propositionen.

Familjepolitiska kommittén har ett mycket omfattande uppdrag. Med utgångspunkt i att de allmänna barnbidragen alljämt skall bilda stommen i konsumtionsstödet för barnfamiljerna skall kommittén överväga samhällets totala stöd för barnfamiljerna. Huvuduppgiften skall därvid vara att undersöka effektiviteten av olika stödformer och pröva deras inbördes sammansättning och avvägning inom ramen för vissa alternativ för det totala stödet. Frågan om införande av ett särskilt vårdnadsbidrag till familjer med barn ingår bland de uppgifter som kommittén har att utreda. Kommittén skall i sitt arbete beakta det direkta samband som råder mellan stödet till barnfamiljerna och skattesystemets utformning.

Frågan om en samlad familjepolitisk reform har varit aktuell under mycket lång tid. Under denna tid har som framgår av den tidigare redogörelsen vissa delreformer på området kommit till stånd. Inte vid något tillfälle har emellertid en mera fullständig avvägning skett mellan generella stödåtgärder och mellan olika selektiva stödformer. Inte heller de nu aktuella åtgärderna bygger på en helhetsbedömning. Behovet av en sådan bedömning har accentuerats genom 1970 års skattereform. Vissa uttalanden i propositionen ger anledning till befogad tveksamhet om Kungl. Maj:t kommer att underställa riksdagen förslag som täcker hela fältet. Med hänsyn härtill är det enligt utskottets mening angeläget framhålla att det framstår som en självklarhet att ett samlat förslag läggs fram av Kungl. Maj:t så att riksdagen får tillfälle att i ett sammanhang ta ställning till hur familjepolitiken skall utformas. Förslaget bör ta upp alla frågor som i enlighet med det ovan anförda omfattas av familjepolitiska kommitténs uppdrag. Förslaget bör föreläggas nästa års riksdag så snart familjepolitiska kommittén redovisat sitt huvuduppdrag och kommitténs förslag remissbehandlats.

Utskottet förordar således – i överenssammelse med de synpunkter som anförs i motionerna 1971: 1558 och 1971: 1559 – att en förutsättningslös prövning av hela familjestödet görs nästa år. Därvid får utformningen av de nuvarande stödformerna inte hindra den nämnda förutsättningslösa omprövningen. Utskottet vill mot denna bakgrund särskilt betona att de förslag i propositionen som utskottet nu ställer sig bakom inte

i något avseende innebär definitiva lösningar. I propositionen nämns vissa frågor – inkomstprövningsreglerna och utbetalningsreglerna – som kommer att tas upp av familjepolitiska kommittén, men man får inte härav dra slutsatsen att övriga grunder skall lämnas utan ändring vid den samlade reformen.

Genom utskottets ställningstagande blir även motionen 1971: 1557 i förevarande del i väsentlig mån tillgodosedd.»

dels att utskottet under A bort hemställa

»A. att riksdagen

1) beträffande *frågan om avslag på propositionen 1971: 156* avslår motionen 1971: 1557 i motsvarande del,

2) beträffande *ett samlat förslag till familjepolitiskt stöd m. m.* – i anledning av motionen 1971: 1557, motionen 1971: 1558 och motionen 1971: 1559, samtliga motioner i motsvarande del – hos Kungl. Maj:t hemställer om ett samlat förslag till 1972 års riksdag om utbyggnad av det ekonomiska stödet till barnfamiljer i enlighet med vad utskottet anfört,»

3) vid *utskottets hemställan under C (inkomstprövningsreglerna)* av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Hamrin (fp), Carlshamre (m), Larsson i Öskevik (c), Åkerlind (m), Romanus (fp) och fröken Andersson i Stockholm (c) som anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande som börjar på s. 10 med »*Inkomstprövningsreglerna. De regler*» och slutar på s. 11 med »således motionen 1971: 1562» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet delar motionärernas uppfattning, att de regler som nu finns om hänsynstagande till förmögenhet vid beräkningen av bostadstillägg drabbar vissa familjer, framför allt sådana som driver en mindre rörelse, mycket hårt. I avvaktan på den översyn av inkomstprövningsreglerna som familjepolitiska kommittén företar bör därför redan nu den förändringen av reglerna vidtas att ökningsfaktorn sänks från 20 % till 10 %. Denna procentsats överensstämmer med den som gäller vid inkomstprövningen för bestämmande av hustrutillägg och kommunala bostadstillägg till folkpension. Utskottet tillstyrker således motionen 1971: 1562.»

dels att utskottet under C bort hemställa

»C. beträffande *inkomstprövningsreglerna* att riksdagen med bifall till motionen 1971: 1562 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

4) vid *utskottets hemställan under D (åldersgränsen)* av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Hamrin (fp), Carlshamre (m), Larsson i Öskevik

(c), Akerlind (m), Romanus (fp) och fröken Andersson i Stockholm (c) som anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande som börjar på s. 11 med »Under överläggningen i» och slutar på s. 12 med »reglerna för bostadstillägen» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet instämmer i synpunkterna i motionen 1971: 1560 att det bl. a. med hänsyn till de barnfamiljer, som inte kommer i åtnjutande av de studiesociala förmånerna, är angeläget med en höjning av åldersgränsen för bostadstillägen. En höjning av åldersgränsen är emellertid motiverad även beträffande andra förmåner av familjepolitisk natur. Familjepolitiska kommittén håller på med en allmän översyn av åldersgränsen för olika sådana förmåner och beräknas lägga fram sitt förslag om någon månad.

Genom att reglerna om olika förmåner griper in i varandra kan en justering av åldersgränsen beträffande endast en förmån medföra rubbning i hela regelsystemet. Detta gäller i all synnerhet då – som i de i anledning av motionen aktuella fallen – olika inkomstprövade förmåner kan utgå samtidigt. Ett bifall till det här aktuella förslaget skulle som utskottet anförde i sitt betänkande 1971: 42 få ingripande verkan för det studiesociala stödet. Bl. a. skulle det medföra att den stora grupp barnfamiljer som redan nu åtnjuter studiesociala förmåner i form av inkomstprövade tillägg enligt studiehjälpsreglementet därtill skulle få statliga bostadstillägg medan den grupp barnfamiljer som motionärerna avser att ge ett bättre stöd skulle få nöja sig med bostadstillägget. Det måste betecknas klart olämpligt att genomföra en reform på detta sätt. Även andra olägenheter följer av förslaget, bl. a. de övergångsproblem som uppstår under första kvartalet 1972. Det måste också framhållas att en höjning av åldersgränsen aktualiserar frågan om att även då det gäller bostadstilläggen ta hänsyn till den inkomst som barnen har. Om man inte gör detta kan både statliga och kommunala bostadstillägg komma att utgå även till familjer med en sammanlagt hög familjeinkomst. Vid ett bifall till motionsyrkandena åstadkommes en ytterligare splittring i fråga om de åldersregler som nu finns på förevarande område. Utvecklingen går mot 18 år som åldersgräns för de familjepolitiska förmånerna. År 1970 höjdes således åldersgränsen för bidragsförskott till 18 år. Vidare har pensionsförsäkringskommittén föreslagit att barnpension inom folkpensioneringen skall utgå likaledes till 18-år. Enligt utskottets mening bör man sträva efter att i princip ha gränsen 18 år för de familjepolitiska förmånerna. Det bör enligt utskottets mening vara fullt möjligt att på grundval av de förslag som inom kort väntas från familjepolitiska kommittén lägga fram en proposition under våren 1972 med förslag om en 18-årsgräns för de familjepolitiska förmånerna med ikraftträdande den 1 juli 1972. Utskottet avstyrker därför motionen i denna del.»

dels att utskottet under D bort hemställa

»D. beträffande *åldersgränsen* att riksdagen avslår motionen 1971: 1560 i motsvarande del,»

5) vid *utskottets hemställan under E (storleken av statsbidrag till kommunala bostadstillägg för barnfamiljer)* av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Hamrin (fp), Carlshamre (m), Larsson i Öskevik (c), Åkerlind (m), Romanus (fp) och fröken Andersson i Stockholm (c) som anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 12 som börjar med »Utskottet biträder vidare» och slutar med »av kostnaden avstyrks» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Enligt utskottets mening är den av Kungl. Maj:t föreslagna metoden att täcka kommunernas ökade kostnader för kommunala bostadstillägg inte till fyllest. Metoden ger nämligen inte någon garanti för att den enskilda kommunen får sina ökade kostnader för kommunala bostadstillägg täckta. Det torde i många fall vara så att de kommuner, som får störst nytta av de ökade driftbidragen till daghem och fritidshem, får förhållandevis begränsade kostnadsökningar för bostadstilläggen. Detta beror på att ju bättre barntillsynen är tillgodosedd desto högre är frekvensen av förvärvsarbete kvinnor, vilket i sin tur medför högre familjeinkomster och färre bostadstillägg. Med hänsyn till det anförda anser utskottet att statsbidraget till kommunala bostadstillägg bör bestämmas så att det i huvudsak helt täcker den ökade kostnaden för tilläggen. Statsbidraget bör därför som föreslås i motionerna 1971: 1558 och 1971: 1559 fastställas till 75 % av kostnaderna för de statsbidragsberättigande kommunala bostadstilläggen. Härigenom blir också det här aktuella yrkandet i motionen 1971: 1560 till väsentlig del tillgodosett.

Utskottet biträder förslaget i propositionen om höjning av statsbidraget till driften av daghem med 1 200 kr. till 4 000 kr. per plats och år och till driften av fritidshem med 500 kr. till 2 000 kr. per plats och år.»

dels att utskottet under E bort hemställa

»E. beträffande *storleken av statsbidrag till kommunala bostadstillägg för barnfamiljer* att riksdagen – med bifall till motionen 1971: 1558 och motionen 1971: 1559, båda motionerna i motsvarande del, samt i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen 1971: 1560 i motsvarande del – ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

6) vid *utskottets hemställan under F (grunderna för statsbidrag till kommunala familjedaghem)* av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Hamrin (fp), Carlshamre (m), Larsson i Öskevik (c), Åkerlind (m), Romanus (fp) och fröken Andersson i Stockholm (c) som anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 13 som börjar med »Utskottets ovan redovisade» och slutar med »i förevarande del» bort ersättas med text av följande lydelse:

»I enlighet med vad utskottet i det föregående förordat bör – vid sidan av att full kostnadstäckning ges till de enskilda kommunerna i anledning av de förstärkta kommunala bostadstilläggen – en höjning ske av statsbidragen till driften av daghem och fritidshem. Statsbidragshöjningen bör emellertid med hänsyn till det stora behovet av organiserad barntillsyn inte begränsas till endast en del av den kommunala barntillsynen. Statsbidraget till kommunala familjedaghem bör därför få motsvarande höjning som sker i fråga om driften av daghemmen eller en höjning med omkring 40 %. Utskottet biträder i enlighet härmed förslaget i motionerna att statsbidraget skall höjas från 35 % till 50 % av kommunens nettokostnader för dagbarnvårdare. Utskottet vill här framhålla att det också finns skäl att rikta kritik mot de begränsningsregler – kvotregeln och balansregeln – som finns då det gäller bidrag till familjedaghemmen. Frågan om att slopa dessa regler har emellertid inte aktualiserats i detta sammanhang.»

dels att utskottet under F bort hemställa

»F. beträffande *grunderna för statsbidrag till kommunala familjedaghem* att riksdagen med bifall till motionen 1971: 1558 och motionen 1971: 1559, båda motionerna i motsvarande del, ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

7) vid *utskottets hemställan under I (medelsanvisningen)* – under förutsättning av bifall till reservationerna 4) och 5) – av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Hamrin (fp), Carlshamre (m), Larsson i Öskevik (c), Åkerlind (m), Romanus (fp) och fröken Andersson i Stockholm (c) som anser

dels att det avsnitt på s. 14 i utskottets betänkande som börjar med »Medelsberäkningen. Den av» och slutar med »10 milj. kr.» bort ersätts med text av följande lydelse:

»Medelsberäkningen. Som en följd av att utskottet förordar att statsbidrag till de kommunala bostadstilläggen skall utgå med 75 % av kostnaden i stället för 60 % av kostnaden som föreslagits i propositionen uppstår i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag ett ökat medelsbehov av 55 milj. kr. för helt år. För innevarande budgetår utgör kostnadsökningen under anslaget till bostadstillägg för barnfamiljer m. m. i förhållande till propositionens förslag 20 milj. kr. I övrigt har utskottet inte något att erinra mot den i propositionen gjorda medelsberäkningen.»

dels att utskottet under I bort hemställa

»I. beträffande *medelsanvisningen* att riksdagen – med bifall till motionen 1971: 1558 och motionen 1971: 1559, båda motionerna i motsvarande del, samt i anledning av Kungl.

Maj:ts förslag och motionen 1971: 1560 i motsvarande del – till *Bostadstillägg för barnfamiljer m. m.* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1971/72 under femte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 85 000 000 kr.»

